

Hvem skal undersøge skandalerne?

Kan undersøgelseskommissionerne forbedres, og kan Folketinget i højere grad selv undersøge skandalesager? En diger rapport herom ligger nu på regeringens og Folketingets bord.

JENS PETER CHRISTENSEN

Har været højesteretsdommer siden 2006. Forinden professor i stats- og forvaltningsret ved Aarhus Universitet. Har været formand for en lang række lovforberedende udvalg.

De andre medlemmer af Weekendpanelet:

BERTEL HAARDER

EMILIA VAN HAUEM

CLAUS BRYLD

ELISABETH DONS CHRISTENSEN

SAMIRA NAWA AMIRI

BENTE TROENSE

Weekendpanelet

I torsdags afgav Udvalget om Undersøgelseskommissioner en mere end 400 sider lang rapport til justitsministeren. Man kan finde rapporten (Betænkning nr. 1571/2018) på www.jm.dk. Udvalget, som jeg har været formand for, har haft to opgaver. For det første at komme med forslag til, hvordan undersøgelseskommissionerne kan komme til at arbejde hurtigere, billigere og bedre. For det andet at belyse mulighederne for, at Folketinget fremover selv i højere grad kan foretage undersøgelser af politisk-administrative skandalesager.

Det første først. Gennem de seneste årtier er det ofte sket, at regering og folketing har nedsat undersøgelseskommissioner, ledet af en dommer, når en større politisk-administrativ skandalesag er dukket op. Mest kendt er vel stadig undersøgelsen af Tamlagsagen, hvor højesteretsdommer Mogens Hornslet i en undersøgelsesret trevlede sagen op med det resultat, at både Folketingets formand H.P. Clausen og statsminister Poul Schlüter – og med ham hele regeringen – fandt det nødvendigt at gå af. To år efter blev fhv. justitsminister Erik Ninn-Hansen dømt i den første rigsretssag i 80 år.

Fra de seneste år har de mest omtalte undersøgelseskommissioner været den, der undersøgte sagen om skattemyndighedernes behandling af statsminister Helle Thorning-Schmidts og hendes mands skattesag, og den kommission, der undersøgte sagen om indfødsret til statsløse personer og integrationsminister Birthe Rønn Hornbechs embedsførelse. I øjeblikket er der to undersøgelseskommissioner i gang. Tibetkommissionen, der skal undersøge politiets indgriben over for demonstrationer i forbindelse med kinesiske statsbesøg mv., og undersøgelseskommissionen om Skat, der skal forsøge at finde ud af, hvorfor det gennem de seneste 15 år er gået så galt i Skat, hvor store milliardbeløb er tabt.

Problemet er, at undersøgelseskommissionerne både er dyre og langsomme. Arbejdet i en undersøgelseskommission har som oftest taget godt tre år, og prisen har ligget

mellem 11 og 77 mio. kr. Den nye undersøgelseskommission om Skat kommer formentlig til at arbejde i henved syv år, og efter det senest oplyste til Folketinget bliver prisen mere end 300 mio. kr.

I den netop afgivne rapport er der en række forslag til, hvordan undersøgelseskommissionerne kan gøres hurtigere, billigere og bedre. Der kan godt i praksis files og justeres en række steder, og loven om undersøgelseskommissioner kan også forbedres. Men det vil nok fortsat være sådan, at en undersøgelseskommission ofte vil tage mindst et par år og koste et tocifret millionbeløb. Hovedforklaringen er, at kommissionerne af regering og folketing typisk bliver bedt om at undersøge et kompliceret og langvarigt hændelsesforløb, hvor man nøje skal finde ud af, hvem der har gjort hvad hvornår og hvorfor, og dertil vurdere, om nogle kan gøres juridisk ansvarlig for det, de har gjort eller ikke gjort.

De meget lange og dyre kommissionsundersøgelser har naturligt fået Folketinget til at interessere sig for, om tinget i højere grad selv kan undersøge sagerne. Udvalget fik derfor sidste sommer den yderligere opgave at se på mulighederne for sådanne parlamentariske undersøgelser. I dag har Folketinget, hvis det ønsker at bore i en sag, hvor ministeren måske er

kommet på afveje, eller noget i hans ministerium er gået i svang, mulighed for at stille spørgsmål til ministeren og kalde ministeren i samråd i et folketingsudvalg, hvor ministeren så kan udspørges.

Somme tider kan den fremgangsmåde være nok til, at Folketinget kan drage en konklusion. Et eksempel er den såkaldte Christianiasag i 2013 om justitsminister Morten Bødskovs oplysninger til Folketinget om, hvorfor Retsudvalgets besøg på Christiania blev aflyst. Her var skriftlige spørgsmål til ministeren og samråd i Folketingets Retsudvalg nok til, at et folketingsflertal i løbet af ret få dage mente at have det fornødne grundlag for at kræve ministerens afgang. Men så enkelt er det ikke altid.

Jo mere uoverskuelig og kompliceret en sag er, jo vanskeligere vil det være at komme til bunds i den og finde ud af, hvem der har gjort og vidst hvad hvornår og hvorfor. I rapporten redegør vi for forskellige modeller for, hvordan Folketinget fremover kan gribe den slags undersøgelser an, hvis undersøgelserne skal række videre end de spørgsmål til ministeren og samråd i folketingsudvalg, vi kender i dag. Det er kompliceret stof, der rejser en række afgørende spørgsmål: Hvem skal kunne beslutte, at en sådan videregående parlamen-

tarisk undersøgelse skal sættes i gang? Skal f.eks. et mindretal i Folketinget kunne det? Og i givet fald hvor stort et mindretal? Hvilke sager egner sig overhovedet til at blive undersøgt af folketingsmedlemmer? Og hvem skal i givet fald stå for undersøgelsen? Et af Folketingets stående udvalg? Eller et helt særligt nyt folketingsudvalg, der alene har denne opgave? Og skal udvalget bestå også af andre end folketingsmedlemmer? Hvilke beføjelser skal et sådant udvalg i givet fald have? I hvilket omfang skal det kunne kræve oplysninger fra ministerier, ministre og embedsmænd? Og hvilke retssikkerhedsgarantier skal der være for dem, der undersøges?

Det helt centrale spørgsmål i den kommende debat vil formentlig være, om et undersøgende folketingsudvalg skal have adgang til ikke alene at udspørgre ministeren, men også ministerens embedsmænd. Noget sådan kendes i andre lande, men herhjemme har man hidtil holdt fast i, at Folketinget må holde sig til ministeren, da det er ham, der er ansvarlig over for tinget.

Det er nu op til Folketinget og regeringen at beslutte, hvad der videre skal ske. Hidtil har enigheden ikke været overvældende, når det gælder parlamentariske undersøgelser.

rubrik tag with dummy text. Duis aute irure dolor

Byline byline byline
Byline_regular

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pa-

riatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat

nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu

fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse

se cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in vol